

KURTTUMMADE SÔBER.

Väljaandja:
Lõuna-Eesti Kurttumma-
de Selts „Sõprus”, Tartus,
Vallikraavi 19.

Vastutav toimetaja:
A. Suik.
Tegevtoimetaja:
P. Jürgens.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Nr. 4 (5).

17. aprillil 1935.

Surm ja Elu.

Ma nägin sind, surm. Toas oli häll. Väike punapõsine laps magas seal sees. Ma nägin surm, kuidas sa salaja, kiki- varbul, tuppa hiilisid, hälli juure astusid ning oma kondise käe lapse suu peale panid ja tema hinge kinni matsid. Paar krampplikku visklemist ja lapsukest ei olnud enam. Ma nägin seda kõike, aga ma ei kartnud. Ma mõtlesin: „Sa oled küll kangem kui laps, aga mina sind ei karda, sest mina olen tugev.“

Ja jälle nägin ma sind, surm. Ma nägin vana raugakest, kes kepi najal värisedes edasi tuigerdas. Sina astusid tema juure, puudutasid teda oma vikati- varre otsaga, ja ta varises kokku. Ma ütlesin: „Sa oled kange mees lapsi ja rauke surmama. Võta aga see vanake peale, ta on just paras saak sinule. Mina sind ei karda. Mina olen noor. Kui ma ka kord kepi najal tuigerdan, siis tule ja võta ka mind!“

Ja siis nägin ma sind jälle, surm. Meie istusime koos: terved, tugevad, elurõõmsad ja elujõulised nooredmehed. Meie naljatasime, rääkisime oma tulevi- ku kavatsustest. Ja äkki seisid sa meie keskel, just kui oleks sa maa seest välja kasvanud või pilvedest maha sadanud. Ja sa astusid selle juure, kes meie seast oli kõige tugevam ja punapõselisem. Sa puhusid tema peale ja tema elu kus- tus silmapilk, nagu küünlatuli kustub, kui tugev tuulehoog teda tabab. Ma koh- metasin. Veri tardus soontes. Mis hirmus kihvt see oli, mis sa oma kondisest suust välja puhusid? Ma hakkasin hirmu tundma sinu surmava hingeõhu eest. Ainuke troost oli, et sa ehk halastad mu peale.

Ja siis nägin ma sind jälle, surm. Ma nägin õitsevat noort naist. Õnnelik ja

rõõmus oli ta. Ilus väike lapsuke käe- kõrval sammus ta oma teed. Ta laulis lapsele naeratuse palgele ja rõõmusära silmadesse. Ja siis nägin ma sind, surm. Sa käisid tema kannul, nagu armastaja oma kallima järel, huultel õudne naeratus. Sategid, nagu tahaksid teda suudelda. Ma kisendasin: „Seda sa teha ei tohi! Seda sa teha ei tihka! Sinu hingeõhk tapab, su suudlus surmab! Halasta! Kuhu jääb laps? Mis ütleb mees?“ Aga sina, surm, ei hoolinud. Sa haarasid oma kondise käega tema ümbert kin- ni nagu peigmees oma pruudi kaela üm- bert. Ning ta kahvatas ja närtsis äkki kui roosiõis külmas. Võimetu viha ja hirm täitis mu hinge. „Sul pole halas- tust, sul pole armuheitmist; ei liiguta su südant ei süüta lapse saatus ega maha- jääjate nutukisa.“

Ja siis olen ma sind näinud, surm, nii mitmel puhul. Ma nägin, kuidas sa suu- red laevad pilbasteks löid, just nagu oleksid nad laste mängukannid olnud, ja inimesed uputasid sa halastamata merre. Ma nägin sind sõjaväljal ja katkumaja- des, kuidas sa mehi ja naisi maha niit- sid nagu põllumees heina, täitsid surnua- iad haudadega ning ujutasid elumajad üle silmaveega. Ma olen ise tunnud su hingeõhku kaugelt, olen tunnud sinu sõr- mejälgi oma elu peal. Ja siis hakkas mul hirm. Põlved vabisesid. „Kuhu ma lä- hen su eest? Kuhu ma ennast peidan, et sa mind kätte ei saa? Mis annan ma sul- le, et sa mind rahule jätaks?“

Omas hädas hakkasin abi otsima. Ma kutsusin appi tehnikat, kõige suuremaid maailma meistreid. „Tehke terasmüür mu ümber, et surm mind kätte ei saaks!“ Aga nemad ütlesid: „Meie teeme müüri, mida ei lõhu ka kõige suurema suurtüki

kuul, aga sarnast müüri ei suuda ükski teha, mis surma kinni peab.“ Ma kutsusin appi teadusemehi, kõige targemaid arste. „Valmistage mulle rohtu, mis mind kaitseb surma mürgise hingeõhu eest!“ Aga nemad vastasid: „Küll valmistame meie arstirohtusid, mis mõndagi haigust parandavad, aga surma vastu rohtu ei ole.“ Ja nõnda käisin ma kõik läbi: sõjamehed, rahamehed, riigimehed, kuid kõik raputasid pead ja ütlesid: „Meie sind aidata ei suuda!“ Isegi nutunaiste poole pöörasin ma: „Nutke surmale ette! Tehke ta meel ärdaks!“ Aga nemad ütlesid: „Surmal ei ole südant.“

Siis valdas mind meeleheitlik hirm. Elu oli armas. Mõte surma peale oli hirmus. Ma katkusin ahastuses oma juukseid, ma vingerdasin maas, ma hoigasin kui kõige suuremas valus.

Viimaks uinusin ma ja nägin und. Ma nägin mäge, mis oli pealae sarnane. Tema peal olid kolm risti, mille peale olid poodud kolm inimest. Ristide ümber oli palju inimesi, kes hirvitasid ja sõjamehi, kes odadega vehklesid. Kõik näitasid hirvitades keskmise risti peale. Ja selle keskmise risti ees nägin ma surma. Vikat käes tantsis ta seal oma õudset tantsu. Oma pikkade hammastega hirvitas ta selle üle, kes rippus keskmisel ristil: „Nüüd oled sa mu käes! Nüüd sa mu käest ei pease! Eluajal ei pääsenud ma su ligi. Küll püüdsin ma sind merde uputada, küll mäelt alla tõugata, küll ässitasin inimesi, et nad sind kividega surnuks viskaks. Aga igakord libisesid sa mu käte vahelt ära. Jah, sa kiskusid sagedasti saagi mul veel suust ära, tõid mu ohvri isegi veel hauast välja. Aga nüüd oled sa mu käes. Enam sa mu käest ei pääse!“ Ning ta vehkles koledasti oma vikatiga ja logistas oma luiseid liikmeid.

Aga see, kes ristil oli, ei pannud surma tähelegi. Nagu enese ette sosistas tema: „Mina elan.“ Ja kui elu hakkas kustuma, kui silmad hakkasid kinni vajuma, hüüdis ta: „Isa, sinu kätte annan ma oma vaimu!“ Ta nõrgutas pead ja heitis hinge. Aga tema kustuvaist silmist langes üks pilk, just kui tulesäde, just kui hele päikese kiir, surma peale. Ja kui see kiir surma tabas, langes ta silmapilk kõssi kui tühi kott; kadus kui vari, varises põrmuks, muutus tolmuks.

See aga, kes ristipuul oli, läks sealt ära. Tema pea ümber oli valgusekiirtest punutud pärg, ja tema nägu oli kui võidurikkal kuningal. Risti peale aga jäi see riie, mida tema enne kannud, muldne, maapealne hoone, ihu. Selle koha peal aga, kus surm põrmuks oli varisenud, seisis ingel. Ta astus keskmise risti juure, suudles surnukeha jalgu ja hüüdis: „Surm on äraeelatud võidu sisse!“ Ja siis astus ta ühe risti juure, mis kõrval seisis ja ütles selle vastu, kes ristipuul oli: „Vend, täna viin ma sinu hinge paradiisi!“

Ma ärkasin üles. Pilt oli kadunud. Ma küsisin: „Kes see oli, kelle silmast üksainuke pilk surma pikali paiskas ja põrmuks purustas, — selle surma, kelle eest ei suuda kaitsta terasmüürid, ei teadus ega tarkus?“ Tema käest, ainult tema käest võin minagi abi leida.

Ja siis hakkasin ma otsima Sind, Surma Äravõitja, Sind, Eluvürst, Sind, mu ainuke Lootus ja Abi. Ma hakkasin Sind otsima, sest siis veel ei tunnud ma Sind, Ristilöödud Jeesus, minu Päästja, minu Önnistegija. Ma otsisin Sind igatsusega, valuga, rõõmuga, ootusega.

Ma otsisin Sind mägedel, kui päikese kiired kullatasid nende harje; ma otsisin Sind orgudes, kui juba õhtueha oma vaiksed tiivad nende üle oli välja laotanud; ma otsisin Sind metsas, kus saladuslikus mühas arvasin kuulma Sinu häält; ma otsisin Sind merekaldal, kus lained laulavad oma igavest laulu; ma otsisin Sind viljapõldudel, kus arvasin nägema Sinu nägu; ma otsisin Sind õhus, mille õrnad tuuled paitasid mu palgeid. Ma ei leidnud Sind.

Ma tõin omale suured paksud raamatud, täis kõiksugust tarkust. Ma lugesin neid päeva paistel ja kuu valgel. Mu silmad valutasi. Nii otsisin ma Sind, aga ei leidnud. Küll kuulsin ma igalpool Sinu kuue kahinat, küll nägin igalpool Sinu jala jälgi, küll tundsin ma oma ümber Sinu hingeõhku, aga ma ei leidnud Sind nii, et ma oleks saanud panna oma pea Sinu sülle, Sinu kaelast kinni võtta ning Sulle südame pealt ärrääkida kõik oma häda ja hirmu.

Siis langes minu pilk juhtumisi suure paksu raamatu peale, millest minu vanaisa igal õhtul luges, kui ma veel piisike poisike olin. See raamat seisis veel

sealsamas riuli nurgas, kuhu vanaisa teda pani, kui surema hakkas. Ja mulle tuli meele, kuidas tema sugugi surma ei kartnud, vaid rahuga temale vastu vaatas. Ma võtsin raamatu. Paks tolm kattis teda. Ja ma lugesin, ja lugesin jälle, ja ikka jälle. Ja ma heitsin põlvili ning palusin, ja palusin jälle ja ikka jälle. Ja siis leidsin ma Sind, ei, Sina leidsid mind. Sina tulid minu juure, just nagu

sa olid risti peal ja ütlesid: „Ma tunnen sind! Ära karda. Mina elan ja ka sina pead elama! Kõik teie peate elama, kes teie minu omad olete.“

Siis kadus minu hirm surma eest. Mu muldne majake variseb küll põrmuks, aga eluingel kannab ka minu hinge sinna, kus pole surmal võimust — Jumala juure. Jeesus elab ja ka meie peame elama!

Liisi esimene sõit kurtummade kooli.

Kuueteistkümne aastaselt Liisilt röövis haigus kuulmise ja ei ükski arst suutnud talle seda tagasi tuua... Et noore inimlapse teed ellu kergendada ja osaltni kuulmise puudust pehendada otsustati teda saata kurtummade kooli, kus pääle kurtummade ka kurte õpetatakse silmadega „kuulma“ s. t. huultelt äralugema.

Säärastel asjaoludel leiab teda üks talvine, lumisajune pühapäev teel T. alevikust Porkuni valla poole Riigi kurtummade kooli. Hetk leiab ta mahukal reel küüdi ja ema seljataga pambul istumas ja muremõtteid mölgutamas. Tõesti pole ükski reis talle vastumeelsem olnud kui see, tumedamana pole ta tulevik kunagi paistnud! Läheb ta ju esmakordselt võõrana tolle täitsa ettekujutamata-tundmata paika ja peab sinna jäämagi... Puh! Ümbrustki ei pane ta tähele. Vaid tihedalt sadav, kraevahelt sissetükkiv lumi segab ta morni mõtiskelu

Küüt, vanamees mahuka külmast punsunud ninaga ja värvitundmata sorgus karvatuustiga selle all, ajab laia juttu emaga, kes Liisit saatma oli tulnud. Äkki katkestab ta jutu ja näitab piitsavarrega ettepoole: — „Porkuni“ —. Tahtmatult sirutab Liisi kaela.

Läbi sajava lume ja raagus puude silmab ta kaugemal eespool keskaegset kindlust meelestuvat hambulise otsaga torni. Liisis ärkab uudishimu. Sõites veel veidi maad avaneb teekäänaku takka kogu Porkuni mõisa ümbrusvaade. „See ju korralik alev!“, imetleb Liisi. Nii palju korralikke kivist hooneid nii laias ulatuses jätab tõesti alevi mulje. Ta aga oli kujutanud seda paika sootuks vähemana.

Eemal kõrgustikul laiutab end uhke,

lossitaoline, massiivne paekivist ehitis praegu kinnikülmanud ja lumega kattunud järve järsul kallakul. See ongi kurtummade kool, endine mõisasaksa residents. „Kui ilus on siin suvel elada“ mõtleb Liisi ja ta tuju paraneb.

Vastandina ilusale, uhkele mõisamajale silmab ta veidi eemal seisvaid süngeid halle varemeid veel säilunud vana kindluse torniga. Torn on kui hoiatav sõrm muistse vägevuse, võimsuse haledate riismete kohal. Ajahambale ei pea vastu ükski võim ega vägi.

Küüt juhib hobuse aukartlikult mõisahoone külguks ette. Ema ja Liisi kobivad pampudega maha ja Liisi, kui südikam, läheb „maad kuulama“.

Külje peal on kaks ust. Liisi asub suurema kallale — koputab, surub — kinni! — Läheb teise ette — kah kinni! —

Vaatab siis nõutult ringi. Säärane ilus ja asularohke paik ja — inimtühi!... Ah-hah, seal ju veel üks uks, avar ja uhke, sõida või veduriga sisse. Otsustavalt seab Liisi sammud sinna poole. Ema aga kahmab kokkunult talle sabasse: „Kussa-nd sinna —!“ Liisi taipab ja hakkab naerma. Emal hirm mõisa „saksatrepi“ ees... „Küll nüüd „mahume“ meiegi sealt sisse“ julgustab ta ema, omal aga siiski süda põksub tugevamalt.

Vast kerkib piltidest-romaanidest nii tuntud tüüp ta nina ette ja käratab: „Kas sa kasima tagatrepist, lontrus!“ Ei juhtu aga midagi säärast ja suur, raske uks avaneb esimesel katsel ja nad satuvad suurde, malelauataolise kivi parkett põrandaga saali.

Inimlaps, kes seni elanud-liikunud kuuljaiga, sattudes esimest korda nii paljude kurtummade keskele, jääb häm-

mastunult vaatama. — Kaks suurt ruumi kihab vabalt askeldavatest mees- ja naissoost inimestest. Sääl on neid 8 aastast kuni 18—19 aastani läbiseigi. Ta lähedal veeretavad paar poissi keegleid, eriti tabava viske puhul aitavad ta võidule kaasa kekslemisega ja plaksutamisega salk vähemaid poisse. Siin-seal istuvad mõned raamatuga käes. Ühe akna alla on koondunud salkkond vanemaid tütarlapsi näputööd tegema. —

Lapsed nagu ikka... kuid — teise pilguga veendub Liisi nende erinevust neist, keda seni on tunnud. Kui imepainduvad ja vilkad on nende liigutused! Suu, silmad, käed, kogu keha on korruga ja kiiresti liikuv. Vehivad kätega, keel teeb suus sada imet, nagu moonduv sekundis ootamatult mitmeks eriliseks ilmeks. Vastarääkijale vaatab ta terava ja liikumatu pilguga, ükski keelevärv, vähemgi suuliigutus ei jää neile tähelepanemata... Säärane esimene mulje on Liisil oma nüüdsetest koolivendadestõdedest. — Ja kõigi nägudel, olgugi et nii vilkasti vahelduva ilmega kõnes, too seletamatu rahu ja tardumuse mask. Too mille surub näole helitus, elamine absoluutses, igaveses vaikuses. Liisi, kes seni kuuljate koolis käies oli harjunud teise üldilmega ja nüüd sattudes olevuste keskele, kellele helidemaailm on mõistmatu mittemidagi, nägi ja tajus seda traagilist vahet. Vahet kuulja ja helitu vahel... Vaat' sääl seda võistlustest innustunud õhetavate põskedega poissi. Ta pilk on kiindunud vastase käes olevale pallile. Ta soovid, ta maailm, kõik temas on koondunud ta pilku ainsa eesmärgi saavutamiseks. Ei häiri teda ümbritsev, askeldav elurütm, ei ükski heli saa segada ta huvi. Vähe- matki joont ta näos ei pane elama temal puuduv kuulmismeel. See on tardunud segamatult...

On pühapäine päälelõunane vabatund korrapidaja kooliõpetaja valvsa silma all. Too viskab Liisile uuriva pilgu ja alustab siis ta emaga juttu. Liisi seisab ikka veel hämmastunult ukse ees, kust ta oli astunud sisse omapärasesse riiki. Lapsi kogub uudistavalt talle ümber. Kõik lapselikud, kenad olevused. Kooli- juhti pole kodus, tuleb ta abikaasa ja teretades embab Liisit emalikult. Säärane vastuvõtt üllatab Liisit meeldivalt.

Ta süda kergeneb vähemalt 10 klgr võrra. Kui teada saadakse, et uus õpilane, astutakse rohkem ligemale. Kõik räägivad, küsivad, seletavad ja Liisi ümbrus on vehkivate käte mets. Need on peasjalikult vähemad, nooremad, — vanemad õpilased hoiduvad tagasihoidlikult eemale... Kui imekiired ja painduvad jäsemed need käed!...

Kusagilt ilmub Liisi juurde brunett kurtumm preili suure juuksekuhilaga kuklas ja annab märku, et järgneks talle oma pampudega. Liisi haarab seljataha oma korvi järele, kuid see juba kadunud. Eemal jagelevad ta kallal kaks teenistusvalmis jõnglast, sest mõlemad tahavad kanda. Korrapidaja kooliõpetaja lähendab tüli sellega, et paneb poisid kummagile poole korvi otsa kandma ja siis läheb reis lahti internaadi keldrikorrale, panipaikadesse. Sääl võetakse Liisi pesu-riided ja pannakse kappi luku taha. See toiming lõppenud võtavad nüüd juba julgemaks saanud vanemad naisõppurid Liisi käealt kinni ja viivad kolmandale korrale tütarlaste magadistubadesse. Kaks pikka ruumi on ridastikku voodideid täis. Ka Liisile korraldavad lahed tüdrukud kohe voodi ta oma kaasavõetud magadisriietest. Ruumid on valged ja avarad. Magadistoa aknad on ümarad ja neist avaneb suurepärase vaade ümbrusele. Liisi tuju on juba sootuks teine kui siia sõites. Talle meeldivad need nii koduselt käituvad tüdrukud ja ta katsub lähemat tutvust sobitada, aga kui midagi küsib, seletavad kõik korraga ja siis lähevad tal silmad kirjaks. Brunett katsub talle midagi seletada, Liisi aga ei mõista ei kätekonet ega suult lugeda ja tunneb end päris rumalalt teise ees. Katsub kirjateel — see juba läheb, kõik vanemad naisõppurid kirjutavad korralikult. Saab teada, et Brunett kooli lõpetanud ja siin nüüd teenijaks. Veel paari vanema naisõppuriga tutvub ta lähemalt. Üks pikk ja sale kräsupää VI klassi õpilane, lõuani kinninööbitud kleidis tuletab Liisile meele kusagil raamatus nähtud pilti kadaksaksa vanapiiga kasvandikust. Teine, kellega Liisi veel tutvub, on välimuselt kena punapõskise, priske, külapiiga tüüp. Alati rahulik ja tõsine, manitseva kortsuga kulme vahel. See on V klassi õpilane.

Ruume on nii otsatu palju! Eksiski

Liisi neisse paaril esimesel päeval. Lapsed seletavad Liisile, et olevat üle 70 ruumi kõigis kolmes majakorras kokku. Uudisena on Liisile klassitubade seadeldis, teisiti kui ta seni harjunud nägema. Õpilaste puldid on asetatud poolringis ja selle ringi keskel on õpetaja laud. Igas klassis on 12 kuni 8 pulti. Liisi mõtleb, et kui igas klassis nii vähe lapsi, siis saavad nad ka põhjalikult õpetatud. Ruumid on enamuses ümber muudetud, nii et on kaotanud endise mõisasaksliku ilme. Kontrastina peaaegu igas ruumis paistab Liisile silma moodsa keskkütte radiaatoriga teda põrniitsev romantiline kamin. Mugav oli mõisasaksal „õndsas!“ a'al praksuva leegi paistel tugitoolis videviku tunde veeta. Nüüd seisavad nad vaid mälestisena, kasutult, sest majas on keskküte, veevärk, elekter. Emagi, kes ruume vaadelnud, imetleb nende rohkust ja „ilusaid ahjusi“.

Päälle ruumide vaatlust tulevad nad saali tagasi. Säääl on küüt vahepeal ema järgi tulnud, ta pistab piitsa varre otsapidi kasuka tasku ja laseb pilgud aukartlikult saali mahukatel mõõtud ringi käia. Ema seab end tagasisõiduks. —

Ja Liisi peab jääma siia! — Liisi läheb ema õue saatma, hingesopis on tal jälle rõhuv... Võtab siis ema Liisi käe ja vaatab talle uurivalt otsa. Liisi aga on läbipaistmatu. — „Eks tule siis vahel koju vaatama —“. „Eks siis tule —...“ „Hääd aega siis!“ — „Jah, hääd aega!“ ja hakkab regi liikuma emaga, kuid Liisita.

Võitmatu tung on tal järgi joosta ja reele hüpata. Kuid tugev portsjon trotsi tinutab ta jalad maa külge. „Oled juba suur, kas pole häbi“ j. n. e., sõitleb Liisi end. Silmadega saadab ta rege kuni see teekäänaku taha kaob. Siis aga läheb Liisil vihmaseks „suuruse“ ja trotsi kiuste.

Siin ta n'd seisab. Ei ainustki omast ega tuttavat ei ümbruses ega inimestes! Mis toob talle tulevik? Milliseid häädusi-halbusi saab tunda siin võõraste seas?... Lööb aga käega tüütavaile küsimustele ja pöörab aeglaselt tagasi oma uude koju, vastu tumedale tulevikule ja väikesile seiklusile, millised nüüd vaid mälestised, milledest ehk nii mõnegi tulevikus siia kirja paneb.

„Helitu.“

Miks niisutati Kristuse suud ristil äädikakäsnaga?

Ligemale 2000 aastat on möödunud sellest ajast, kui suur inimsoo õpetaja Kristus suri piinarikast surma ristipuul. Piibel annab meile liigutava kirjelduse sellest dramaatilisest loost, Kristuse sündmusriikka elu viimastest tundidest. Sealt kuuleme, et ristil valust hoigades, sosistas Kristus kustuval häälel: „Mul on janu!“ Sellepääle on nõrkeva Õpetaja suu juure tõstetud käsn, mis imbutatud äädika sees.

Miks tehti seda?

See küsimus on kaua olnud mõistatuseks mitte ainult tavalisile pühakirja lugejaile, vaid ka kogenud piibliuuri-jaile. Viimased on püüdnud mitmeti seletada äädika tarvitamise lugu, kuid pole kunagi osanud anda täiesti rahuldavat vastust. Suurem osa on näinud selles ainult hirvitamist. Kuid evangelistid Matteus, Markus ja Johannes ütlevad seda lugu kirjeldades, et Kristusele pakkus äädikat üks neist, keda valdas kaastunne nähes Ristilöödu kanna-

tusi. Niisugusel korral ei võinud seal muidugi juttu olla jämedast, südameta hirvitamisest, vaid — otse selle vastu — suuremeelsest kaastunde teost.

Kuid kohe kerkib keelele uus küsimus: Kus on siin kaastundmus ja suuremeelsus, kui ulatatakse äädikakäsn selle januneva suu äärde, kes hüüab surmaeelsel meeheitel: „Mu isa, mu isa, miks oled sa mu maha jätnud!“?

Nüüd on teadus 2000 aasta pärast lahendanud selle mõistatuse. Nagu tõendab Inglise professor O. A. Newell, üks väljapaistvamaist Euroopa teadlastest, ei antud Kristusele ristipuus mitte äädikat, vaid kanget uimastusvahendit, n. n. Morioni viina, ehk — nagu meie nüüd ütleksime — surmaviina. See oli kange, unne suigutav ollus, mida muiste sageli tarvitati ristilöömise juures. Kui hukatav leidis erilist armu ametivõimude ees või kui tal olid rikkad ja mõjuvad eestkostjad, siis lubati tema valude vaigista-

miseks tarvitada nimetatud uimastusvahendit. Kannataja vajuks sügavasse meelemärkusetale olekusse, millele varsti järgnes surm.

Nelja evangelisti kirjutused Kristuse janunemise loost ja temale äädika pakkumisest ei lähe täpselt ühte. Kuid kolm neist märgivad siiski, et söbralikkus oli viimase teo tõukejõuks. Johannese aruanne sündmusest kinnitab eriti prof. Newelli otsusi.

Evangelist Luukas ütleb lihtsalt: „Aga ka sõjamehed naersid teda, läksid tema juure ja viisid temale äädikat,“ nagu seda loeme tema evangeeliumi 23. peat. 36. salmist.

Evangelistid Matteus ja Markus ütlevad mõlemad, et kell 9 hüüdis Jeesus risti peal: „Mu isa, mu isa, miks sa mind oled maha jätnud!“ Selle peale täideti käsn äädikaga, pandi kepi otsa ja ulatati Kristuse suu juure. Sellejärele heitis ta hinge.

Johannese kirjeldus erineb aga põhjalikult teiste omadest. Evangelist Johannes ütleb oma evangeeliumi 19. peatükis, et pärast seda, kui Kristus oli poodud risti, võtsid sõdurid ta riided ja jagasid omavahel. Ja Jeesus kõneles siis oma armastatud jüngriga, kes seisis ristipuu all — andes tema hoolde oma ema.

Siis jätkab Johannes 28—30 salmis: „Pärast seda, kui Jeesus teadis, et ju kõik oli lõpetatud, et kiri pidi tõeks saama, ütles tema: Mul on janu! Aga seal seisis üks astja täis äädikat; ja nemad täitsid käсна äädikaga ja pistisid iisopi otsa ja panid selle tema suu ette. Kui nüüd Jeesus äädikat sai võtnud, ütles tema: See on lõpetatud; ja nõrgutas pead ja heitis hinge.“

Kuna teiste evangelistide kirjutustest otsekohe ei selgu, et Kristus jõi äädikat, tõendab Johannes, Jeesuse armastatud jünger — ainuke, kes oli suurel kannatusepäeval oma õpetaja risti all — seda kindlalt. Ja selle järele kaotas õpetaja kohe meelemärguse. Vaevalt oleks aga äädikas sarnaselt mõjunud.

Sellepeale võtnud üks sõduritest oda ja torganud selle Jeesuse külge, et olla kindel tema surmas.

Prof. Newell sai esimesi põhjalikumaid teateid „surmaviinast“ vanadest Kreeka ja Rooma arstiteaduslikkudest kirjutustest.

Kreeka arst Dioscorides andis täpse juhatus surmaviina valmistamiseks, mis destilleeriti (võeti välja) mandragora taime juurtest. Vedeliku sissevõtmisele järgnes sügav uni, mille kestes võis korraga saada õige tõsiseid lõikusid. Kui rohu annus oli liig suur, siis muutus sügav uni varsti surmaks.

Vanaaja kirjanikkude töödes leidub tähendusi selle kohta, et surmaviina anti ka hukatavaile. Rooma valitsuse ajal Palestiinas oli seal ristilöömine tavaliseks hukkamisviisiks. See oli pikk toiming ja tegi ohvrile hirmsat piina. Juudinaistel oli õigus minna ristipoodute juure ja ulatada neile käsnaga seda kanget uimastusrohtu, et vähendada hukatavate piinasid.

Prof. Newell põhjendab oma arvamisi peajasjalikult Pilaatuse peatsenturiooni (väejuhi) Petrooniuse aruandele ja teistele Pilaatuse aegsetele dokumentidele Juudamaalt, mis alal hoitakse Milaano muuseumis. Prof. Newell on uurinud neid haruldasi mälestusi, mis heidavad hoopis isesugust valgust sellele ajajärgule, mil elas Kristus. Nende najal selguvad paljud ajaloolised vead piiblis, mis tingitud suurelt osalt tõlkimisvigadest.

Nimetatud vanadest dokumentidest, mille peale senini suuremat rõhku ei pandud, selgub prof. Newelli uurimiste najal ülihuvitavaid asjaolusid.

Muuseumis ilmneb sealt, et surmaviina andjaks Kristusele oli äraandja Juudase õde Judith, kes nähes õpetaja vaevlemist ristil ja tundes südametunnistuse piinu oma venna teo pärast, ristilöödu valusid püüdis kergendada. Antud uimastusrohest hoolimata olnud Kristus ikka veel elus, mispärast Petroonius oma abilisele Caius Markusele käsu annud odapistega tema kannatused lõpetada.

„Kurttumade Söber“ on söber igale kurttummale.

Mina Väandra ja Porkuni koolis.

Saatuse sunnil olen ka üks nendest, kes peavad käima teed, mis nii paljudele tundmata. Nii, nagu elutee on omapärane, on seda ka õppimine.

Mäletan, olin 7-aastane, kui nägin unes, et minu isa ja ema kadusid ära. Unest ärgates läksin kohe nende voodi juure vaatama, kas nad tõesti kadunud on. Ema ütles siis, et see unenägu tähendab seda, et mina ise lähen kaugele ära, siis olen üks.

Järgmisel päeval tuligi Väandra kooli juhatajalt kiri, et olen kooli vastu võetud. Tuligi lahkumise päev. Isa raskendas kaks hobust vankri ette ja siis algas sõit Avinurmest Jõgevale, sealt edasi Põltsamaale, kus olime ööd. Järgmise päeva õhtuks jõudsimme Väandra, kus meid kooli ruumidesse lahkesti vastu võeti. Koolijuhataja tutvustas mind teistele lastele ja andis vanemaile seletust kooli asjust. Ööseks juhutati mind laste magamisruumi. Vanemad olid väga kurvad, et seal magavad mitukümmend last ja keegi ei kuule nendest, mis hääled väljast kostavad... Ning hommikuks olid nad otsustanud mind veel mitte kooli

jätta, vaid oodata, kuni suuremaks kasvatan.

Elasin siis veel vanemate kodus 3 aastat, kuni viidi kooli tagasi. Nii palju mäletan, et kodus õpetati mulle veel enne numbraid ja tähti. Ehkki ma nende tähendusest aru ei saanud, siiski arvasin, et koolis umbes samuti õpetatakse.

Koolis oli aga kõik palju raskem. Tihiti katkes kannatus. Heameelega oleks ära jooksnud, kuid kodu oli kaugel, koolijuhataja järelandmatu. Sarnases raskes töös möödusid 4 aastat. Siis viidi kool üle Porkuni, kus õpetati mind veel 3 aastat. Siis olid õppimise raskused vöödetud ja ei oleks tahtnudki lahkuda kohast, kus olin saanud nii palju eluks hädavajalikke teadmisi. Porkunis käisin ka leeris.

Nüüd teen tööd isa talus. Väandra ja Porkuni on aga unustamatud. Hrad Univer ja Kenkmaa saadavad mulle ikka pühadeks kaardid, mille eest olen neile väga tänulik. Saan olema ikka tänulik kõigile, kes mind õpetasid ja püüan elada nii, et ma neid õpetusi ei unustaks.

Ulvil, märts 1935.

Artur Hallik.

Püha kivi.

Romaan salapärasest Indiast.

(Järg 2.)

Akim kummardas ja läks välja.

Nordov, saades käsu sõidukiirust suurendada, laskis kõik ahjud süsa täis top-pida ja auru kõige suurema surumise all seista

„Jastreb“ lendas kui lind. Laev, mis silmapiiril oli, hakkas maha jääma ja kadus varsti silmist.

Akim, kes läbi kiikri teda oli vaadelnud, käskis seisma jääda, kui võõrast laevast enam midagi näha ei olnud.

Saabus videvik...

„Edasi pole enam tarvis minna,“ ütles Akim Nordovile, kellele plaan teada oli antud. „Nüüd nad meid enam ei näe ja arvavad, et meie ees oleme. Varsti läheb pimedaks ja nad ei saagi meid nägema.“

Kui Vetsherin laevalaele tuli, oli ilm juba pimedaks läinud ja Akim näitas temale kahte tuld, mis läbi udu välkusid.

„Nad on varsti meie kohal,“ ütles ta.

Laev tuli ka tõesti ruttu ligemale. Ta oli ainult kilomeeter „Jastrebist“ kaugel ja sõitis täie auruga, et oma põgenejat vastast kätte saada.

„Paat vette!“ kandas Akim

Vetsherin, Akim ja veel kaks madrust hüppasid allalastud paati.

„Nüüd mõlemad silmad lahti ja kuulake komandot,“ ütles Akim, kes paadi ninas seisis.

Vetsherin istus tüüri juure, madrused hakkasid sõudma ja paat libises laevalle vastu.

„Kurtummad! Lugege ja levitage „Kurtummade Sõpra“!

Pimedus soodustas Akimi plaani kor-
dasaatmist.

Viimaks kuuldus kohin, mida laeva
kruvid sünnitasid. Paat oli ainult mõni
meeter laevast eemal. Kõige kardetavam
silmapilk oli käes. Üksainus õnnetu
tüüri liigutus — ja paat võis ümberpai-
satud saada.

„Pea!“ hüüdis Akim.

Tuul ja lainete kohin matsid ta hääle
nii kinni, et see kaugele ei võinud kosta.

„Aerud kõrvale! Tüür pahemale!“
kuuldus Akimi komando. „Pea!“

Akim haaras välkkiirelt ankrutrossist
kinni ja sidus paadi selle külge. Hädä-
oht oli möödas. Madrused tõmbasid aer-
rud risti.

Vetsherin andis tüüri ühe madruse
hoolde ja läks ise Akimile järele, kes
kassi osavusega mööda ankrutrossi laeva-
laele ronis. Vähe aja pärast olid nad
mõlemad mõni hea meeter veest kõrge-
mal.

„Hoidke tugevamini,“ sosistas Akim.

„Ära muretse selle eest.“

Akim tõstis ettevaatlikult pea üle lae-
vääre.

Sillal seisis tüürimees. Tema kõrval
paistis veel ühe inimese kogu, kes pime-
dusse vahtis.

Akim ei suutnud imestushüüet tagasi
hoida ja andis Vetsherinile märku. See
ronis ka tema juure, mõlemad istusid
ankru peale ja jätkasid vaatlemist.

Nüüd ei võinud kahtlust olla, et see
laev „Wolwich“ oli. Ta oli aga ümber
värvitud ja teine lipp ülestõmmatud.
Kuid sarnaseid meremehi, nagu Akimi ja
Vetsherini ei võinud nii kergesti petta.

Mehed, kes komandosillal rääkisid,
tulid laeva pära poole.

„Williams!“ sosistas Akim ehmunult
ja näitas kuivetanud mehele, kellel vee-
kindel mantel seljas.

Vetsherinil käis värin üle ihu oma
parima sõbra mõrtsukat nähes.

„Temaga ühes ka ta teener John,“ rää-
kis Akim edasi, „seesama punane paks-
magu, keda meie Kroonlinnas nägime.
Kuue aasta jooksul on ta nii paksuks läi-
nud, et ma teda kohe ära ei tunnud. Kas
teie nüüd aru saate, miks nad meid jäl-
givad?“

Vetsherin nikutas peaga.

„Nendel on meie reisu eesmärk vist
tuttav.“

„Muidugi.“

„Niiviisi on siis sõda kuulutatud. Meie
tunneme oma venlast ja saame — võit-
lema!“

Sellest, mida Vetsherin ja Akim teada
said, oli küllalt. Nad laskusid jälle loot-
sikusse, tegid selle lahti ja hakkasid
sõudma.

Minuti pärast oli „Wolwich“ neist
juba kaugel.

6.

A k i m i k a v a .

„Jastreb'ini“ sõitsid Akim ja Vetshe-
rin sõnalausemata.

Mõlemad olid sügavalt mõtetes. Al-
les laevalael tuli Akimile endine jututuju
tagasi. Ta nõudis enesele rummi ja seda
mööda, kuidas pudel tühjenes, läks ka ta
nägu rõõmsamaks.

„Nüüd sai ometi vähe sooja,“ ütles ta
viimaks.

„Inglasi ei või ma silmaotsas sallida,
kuid siiski pean tunnistama, et nad kaks
head asja välja on mõelnud...“

„Rummi,“ hüüdis Nordov naerdes va-
hele.

„Õigus! Meie Vene viin on selle kõr-
val nagu suhkruvesi.“

„Loodan, et teie ettevõtte korda läks?“
küsis Nordov.

„Paremini enam ei võinudki... meie
olime „Wolwich'i“ peal...“

„Siis oli see siiski „Wolwich!“ hüü-
dis kapten. „Noh, seda võis ka arvata.
Inglased on ju väga enesearmastajad, nad
ei või kuidagi seda unustada, et „Jastreb“
neid võitis ja mõtlevad teistkorda õnne
katsuda, arvates, et meie jälle tee järele
läheme... Ma loodan, et see teid kohu-
tama ei saa.“

„Sugugi mitte... Mul oleks siiski
parem olnud, kui „Wolwich“ ennem tei-
sel pool maakerä, või ka allilmas oleks
olnud, kui meie jälgil.“

Vetsherin pidi lühidalt oma eesmärgi
ära seletama, miks nad Indiasse sõitsid.

„Nüüd saate teie aru, miks meil, maks-
ku mis maksab, tarvis on oma tagaajajast
vabaneda.“

„Peame jällegi „Jastreb'i“ kiiruse
peale lootma.“

Akim raputas pead.

„Ei sellest ole veel küllalt. Kõige suu-
rem aeg, mida selle võidame, on öö-päev,

kuid see on liiga lühike aeg meie plaanide kordasaatmiseks. Tarvis midagi muud väljamõelda.“

„Näituseks mida?“

„Teie usaldage aga mind. Kapten, käskige tuled ülestõmmata ja rutake täie auruga Port-Saidi. Meil on tarvis enne „Wolwich'i“ sinna jõuda. Ja nüüd soovin Teile head ööd! Teie teate ju vana-sõna, et hommik õhtust targem on.“

Akim kummardas ja läks oma asemele. Vetsherin ja Nordov, kes tema iseloomu tundsid, ei püüdnudki teda tagasi hoida, ega ta plaane teada saada.

Vetsherin tegi nagu Akimki ja läks ka puhkama. Kuid tal oli rahutu uni. Kaua mõtles ta õhtul veel oma mõrsjast ja paruni ülesandest. Unes aga seisis sir Archibald Williamsi kuju ta silmi ees.

Kui Vetsherin hommikul ärkas, kiikus „Jastreb“ Port-Saidi sadamas tuhande mitmesugusest rahvusest laevade vahel.

Port-Said on väike linnakene, millele aga Suezi kanaal suure tähtsuse annab. Ta on kanaali eelpost, kus kanaalist läbiminekuks kõik formaalsused ja maksud õiendada tulevad. Siit algab Suei kanaal, algul kaunis lai, hiljem aga kitsas nire, mis umbes 75 kilomeetri pikuselt läbi liivakõrve läheb. Kanaali keskpaigas on veel kaunis suur järv, kus ühel saarel väga ilus linn, Ismailia, mis Egiptusele kuulub, asub. Kõik laevad, mis Suezi kanaalist läbi sõidavad, jäävad Ismailia alla ööseks sellest hirmsast palavusest ennast väljapuhkama, mis päeval kõrbes otsekui leivaahjus küpsetas. —

Vetsherin vaatles vähe aega ilusat ümbrust ja läks siis Nordovi juure.

„Kus Akim on?“ küsis ta.

„Ta läks kaldale,“ kostis Nordov.

„Millal ta tagasi tuleb? Ma loodan, et ta meid oodata ei lase.“

„Meie läheme ilma temata ära ja ootame Ismailias.“

„Ta tahab inglastele vist mõnda vingerpussi mängida,“ naeris Vetsherin. „Kas ta teile omast kavast midagi ei rääkinud?“

„Ei. Ta võttis ainult kaks madrust enesega ühes ja käskis meid Ismailias oodata.“

Tunni aja pärast olid kõik tarvilised õiendused toimetatud. „Jastreb“ võttis peale lootsi ja kaks neegrit ahjukütjaiks,

sest et eurooplased sealset neljakümne kraadilist palavust välja ei suuda kannatada.

Nordov seisis lootsi kõrval komandosillal ja vaatles „Jastreb'i“ liikuma hakkamist.

Selle aja sees polnud ka Akim töötä. Kaldale minnes läks ta kohe sadamasse, kus mitmed väiksed purjelaevad seisisid ja aurupaate ootasid, kes neid kanaalist läbi oleks viinud. Harilikult sõidavad suured purjelaevad ümber Aafrika, kuna kanaali toll, mis laevade suuruse järele võetakse, neile liiga kallis on.

Akim hulkus vähe aega laevade ees, mille mastide tipus kõikimoodi lipud lehvisid, ja jäi viimaks ühe raske, inetu purjelaeva ette seisma.

„Noh, see ehk aitab,“ ütles ta laeva pilkavalt vaadates. Siis vaatas ta lippu, mis masti otsas rippus.

„Hollandi!... Noh, hollandlastega võib niisugust äri teha.“

Akim läks laudu mööda laevale, kus mõned madrused kaarte mängisid.

„Hei!“ hüüdis ta Inglise keeles, „kus omanik on?“

„Omanik?... Sealt ta tulebki,“ ütles üks madrustest ja näitas käega paksu hollandlase peale, kes piip suus Akimi poole tuli.

„Mida vaja?“ küsis hollandlane sülitades.

„Kas tahate kaksada naela teenida?“

„Ohoh! Miks mitte!“

Hollandlane muutus korruga lahkeks ja kutsus Akimi enese kajutisse. Samale ilmusid kohe pudel rummi ja kaks klaasi.

„Kakssada naela on tükk raha,“ algas hollandlane. „Kuid selle eest peab ka midagi tegema?“

Akim seletas talle mõne sõnaga oma kava.

„Hm!“ vastas hollandlane kaheldes.

„Peale selle,“ seletas Akim edasi, „ärge unustage, et ma ka kanaali tolli teie laeva eest maksan, mis ka umbes 60 naela välja teeb.“

„Aga kui minu laadung hukub?“

„Siis maksan ma ka selle eest.“

„Noh, siis küll!... Ma olen valmis!“

Löödi käed ja Akim läks kaldale, et veo-aurupaati tellida. Varsti oli ka see leitud ja Akim jõudis parajasti Hollandi laevale tagasi, kui „Jastreb“ Port-Saidist välja sõitis.

Keskpäeval venis ka Hollandi laev aurupaadi järel sadamast välja. Tema lael seisis loots, kuna tüüri Akim juhtis. Hollandlane — kapten — oli vagusasti oma kajutis ja ei seganud ennast teiste talitustesse. Kaks madrust, keda Akim „Jastreb'ilt“ ühes oli võtnud, töötasid lael.

Varsti jõudsid nad kanaali laiemast jaost kitsamasse, mida tuiskavad liivatormid iga silmapilk ähvardasid kinni matta.

Suezi kanaalis töötavad alati määratu suured mudakaevamise masinad, mis kanaali põhja sissetuisanud liivast puhastavad. Ilma nendeta oleks kanal juba ammu kinni olnud.

Päike põletas halastamata. Akim ei hoolinud sellest, vaid seisis vahetpidamata tüüri juures.

Viis tundi võis juba möödunud olla. Päike hakkas allapoole veerema. Korraga näitas loots sõrmega läikivale veepinnale, mis eelpool paistis.

„Järv!“ ütles ta rõõmuga.

Akim nagu ehmatas vähe selle sõna juures. Ta pööras äkitselt tüüriiratast ja laev jooksis kaldasse kinni. Kange veevool surus teda veel tugevamini liiva sisse ja sünnitas terved liivamäed tema ümber, nii et ükski vägi enam laeva edasi ei jõudnud vedada.

Ei olnud midagi teha. Aurupaat, kuhu Akim madrustega istus, peale selle, kui ta hollandlasele lubatud summa oli ära maksnud, ruttas Ismailiasse, et juhtunud õnnetusest kanaali valitsusele teatada. Kohe tehti traaditeel korraldus, laevade käik kanaalis sulgeda ja kutsuti kõik mudakaevamise masinad purjekale appi.

Õhtul istus Akim Vetsherini ja Nordoviga Prantsuse kohvikus ja jõid jääs jahutatud shampanjat.

Akim jutustas möödunud päeva juhtumisi.

„Ma võin juba arvata, kuidas Williams selle takistuse üle, mis teda vähemalt kaks päeva kinni peab, vihastab!“ hüüdis Vetsherin. „Nüüd on meil ometi tee lahti.“

„Ärge suurustage ühtegi nii!“ ütles Akim.

„Aga meil on ju nüüd kolm päeva aega — seda on meil laadimiseks küllalt — kuna „Wolwich“...“

„Ärge unustage, et siin ka telegraf on.“

„Mis sellest? Ega siis Williams ometi või telegrafeerida, et meid vangistatakse. Selleks ei ole tal mingisugust õigust.“

„Ei ole küll. Kuid sir Williams elas hulk aega Bombays. Temal on seal ometi sõpru. Ta võib neile telegrafeerida, et meie järele saaks valvatud.“

„Pagana pihta! Sul on õigus... meil on tarvis ettevaatlik olla.“

„Ettevaatus ei ole iialgi kahjuks.“

Vetsherin maksis arve ja lõbus seltskond läks välja linna vaatama.

7.

M a h a d e v a t e m p l e l.

See oli hommikul vara, kui „Jastreb“ Bombay sadamasse sisse sõitis.

Bombays maandumine mõjub reisijale üllatavalt ja haaravalt. Üllatavalt sellepärast, et vaevalt keegi eurooplane ootab leida ees nii imeilusat linna; haaravalt sellepärast, et juba sadamakail elu on nii kärarikas, kirev ja jahmatama panevalt erinev kõigest muust maailmast.

Juba kaugele merele vastu tõusvat päikest paistavad madalate kõrgustikkude pikad hallid siluetid, kuplitega, tornidega ja värisevate palmikroonidega. Käänates ümber väikese saare lõunapoolse neeme, kus asub Bombay, libisetakse võrratult ilusasse lahte. Bombay särab üleni heledas hommikupäikeses ja nii kaugele, kui silm ulatab, venivad idasse linna tornid ja katused selges õhus. Lahte piiravad mõlemalt poolt ilusad mäed palmisaludega ja lahe säraval pinnal on rida saarekesi lokkavas troopikarüüs.

Niipea kui laev ankrusse sai, käskis Vetsherin paadi vette lasta, et Akimiga kohe linna minna.

Laevale jäi üks Nordov ühe osa madrustega. Suurem hulk laevameestest sai kaldale lubatud. Neile anti käsk silmapilk laevale tulla, kui nad „Jastreb'i“ masti otsas lippu näevad.

Kaldale jõudes läksid Vetsherin ja Akim otse Mahadeva templisse, mis Bombay külje all asub. Euroopa linnaosast, tema uhkete kaubamajadega, võõrastemajadega ja rikaste inglste lossidega, läbi minnes, jõudsid nad India linna-

jakku, mis oma mustuse läbi ennast kohe tunda andis.

India on üks kõige rikkamatest maa-dest maailmas, kuid kusagil ei ole nii suuri varandusi kõige viletsama kehvuse kõrval leida, kui seal. India radshad panevad oma rikkusega terve ilma imestama, kuna rahvas seal kõrval tihti kõige suuremat puudust kannatab. Eriti silmapaistev on see vahe Bombays. Kusagil pole äärmused ja vastuoksused nii üksteisele näkku karjuvad, kui siin. Paar sammu viivad ilusamast, tervemast lõunamaa linnaosast, kus on palmidega kaunistatud puisteed, laiad, asfalditud tänavad ja suured, avarad platsid, kitsaste tänavate labürinti; need on nii kõverad ja kitsad, niivõrd täis pühkmeid, jäti-seid, haisu, haigust ja surma, et inimene peab imestama, kuidas sealt vahest üldse võivad lahkuda katk, koolera ja muud troopika koledused.

Akim ja Vetsherin pöörasid ühte sarnasesse kitsasse tänavasse, kus nad ühe joobnud India sõduri peale juhtusid, kes kesk tänavat pikali maas magas.

„Lurjus,“ urises Akim, „see ei leidnud enesele ka paremat kohta magamiseks!“

Indialane hüppas ruttu maast üles, tuikus vähe ja läks minema. Vetsherin ja Akim läksid edasi ega pannud teda enam tähele.

„See koer ei olnudki nii purjus, kui ta ennast näitas,“ lausus ainult Akim.

Hulga järelepärimiste peale läks neil

viimaks korda Doulet-Singi elukohta üles leida. See elas ühes pilliroost üti-keses, mitte kaugel suurest Mahadeva templist.

Fakiir istus oma ukse lähel ja soendas end päikese paistel. Ta võis umbes 70 aastat vana olla. Hall habe piiras ta tumedat kotkaninaga ja läbitungivate silmadega nägu.

„Kõige vägevam Vishnu olgu teiega,“ ütles ta Akimi teretuse peale, kes temaga Hindu keeli rääkima hakkas. „Mida soovivad võõramaa mehed Doulet-Singilt?“

„Meie tulime parun Schroederi käsul sinu juure.“

Hindulase silmis löi rõõmutuluke välkuma, mis aga vähe aja pärast kustus.

„Jah, ma tundsin ka teda kord...“

„Ta on nüüd surnud!“

Hindulane kargas nende sõnade juures püsti ja ta silmist paistis meeleäraheitmine.

„Surnud! Vaene valge mees surnud!“ hüüdis ta ehmatusest värisedes.

„Jah, surnud!“ kordas Akim. „Enne surma aga jättis ta Bagaduri käsutäitmise meie hooleks. Meie tulime sinu juure Gudsherati radsha varanduse pärast, mis sinu hoiu all on.“

Hindulane raputas umbusklikult pead.

„Teie eksite... Mina ei ole midagi Bagaduri käest saanud. Mul ei ole iialgi au olnud seda head meest tunda.“

(Järgneb.)

Kurttumade elust.

Marie Luht 60-aastane.

5. märtsil s. a. sai 60 aastat vanaks meile kõigile tuntud Karl Luhti abikaasa Marie, sünd. Shirmer. Sündides kuulja lapsena, jäi ta 5-aastaselt sharlaki tagajärjel kurdiks. 10-aastasena jäi ta vaeslapseks, kaotades isa. 12-aastasena saadeti ta Vändra kurttumade kooli õppima, kusjuures oli õpetaja V. Univeri klassis esimene õpilane. Hoolsa ja virga õppimisega lõpetas 6 aastaga kooli saades kooli pedagoogika nõukogult õppimise eest kiituse kirja. Sügisel pärast kooli lõpetamist asus naiskutsekoolis õmblemist õppima, lõpetates õpingu hiilgava eksamiga aasta pärast. Hakkas nüüd ise-

seisvalt oma käe peal igapäevast leiba teenima, toetates oma tööga 8 aastat ema ja nelja õde. 1903. a. abiellus tolleaegse töösturi ja rändkaupmehe Karl Luht'iga, olles seega juba 32 aastat abielus. Abielu on neil õnnelik olnud, õnnistatud viie lapsega — 3 poega ja 2 tütart. Kõige noorem tütar Aino suri 6½ aastasena, 4 last elavad praegu vanemate juures, on kõik täiskasvanud, keskkooli lõpetanud. Vanem poeg Albert on ametis Eesti Spordi Keskliidus asjaajajana, teine poeg Arnold on riigiteenistuses lendur-vanemallohvitserina, kolmas poeg Richard „Kave“ teenistuses autojuhina. Tütar Ella on riigiteenistuses Siseministeriumi Perekonnaaktide arhiivis.

Sünnipäeva puhul olid 9. märtsil pidumajja saabunud Tallinna ja Pärnu seltside esindajad ning suur hulk tuttavaid ja sugulasi ümbruskonnast. Tujuküllane pidu kestis järgmise päeva hilja õhtuni.

—aa.—

Kurttumm — kaitseliitlane.

Lugedes „Kurttummade Sõber“ nr. 2 (3) Karl Luhti artikelt: „Kaljukallas- te ja Tuhandjärve maal Soome kurttummade külalisena“, nägin, et Luhti tabanud suurim üllatus oli see, kui ta nägi, et kurttummad võtavad osa kaitseliidu tööst. See on ka tõesti imetlemisväärne, et Soome kurttummad tunnevad nii suurt huvi isamaa kaitsekohustuste vastu. Kuid siin ei võinud ma Eesti kurttummadele märkimata jätta, et sarnane isik on ka Eestis olemas, nimelt Pärnu kurt. seltsi esimees H. Ollino, kes on lõpetanud Riigi Kurttummade kooli. Omal ajal teenis ta kaitseliidus 2½ aastat järgimööda, kuid katkestas teenimise ajapuudusel oma isikliku elu korraldamise tõttu. Kaheaastase eemaloleku järele astus ta tagasi kaitseliitu, kus teda ülendati jaoülemaks abiks omal ajal teenitud teenete eest. Nüüd näeme teda juba kandmas vormi mõnda kuud. Peab tähendama, et ta on esimene kaitseliitlane kurttummade peres. See on ju tema, kui tõsise isamaalase, aukohus. Meie võime uhked ta üle olla, võrreldes teda Soome omadega, kuid kahjuks ta on

ainuke kurttumm kaitseliitlane, rohkem meil praegu ei ole. On lootust, et ta hängib sellekohase loa oma ülematelt, siis võibolla näeme tulevikus rohkem kurttummi kaitseliitlaste ridades. Kaitseliidu ülemad peaksid seda lubama, võttes eeskujuna Soome kaitseliidu ülematelt.

Peale selle on H. Ollino Pärnu Vabatahtliku tuletõrje ronijate rühma liige. V. E., Pärnus.

III. Üleriikline kongress 8. ja 9. juunil s. a.

III. Üleriikline kongress, mis pidi Pärnus peetama jaanipäeval, 24. juunil, tahetakse pidada Pärnu seltsi ettepanekul varem, nimelt nelipühadel, 8. ja 9. juunil. Aja ümbermuutmise põhjuseks on peamiselt see, et jaanipäeval peetakse Tallinnas Üleriiklised Kaitseliidu pidustused, millest ka Pärnu seltsi esimees jaopääliskuna on kohustatud osavõtma. Pärnu selts palub seda kõikidel kurttummadel teatavaks võtta.

Külaline Lätist.

20. aprillil saabub Eestisse külaline Lätist — Riia kurttummade seltsi liige hra Jānis Stuve. 20. aprilli lõunase rongiga saabub ta Tartu, kus peatub selle päeva, kuna järgmise päeva hommikul sõidab edasi Tallinna, kus kavatakse peatuda 3—4 päeva. Tema abikaasa, sünnilt eestlane, saabub Tallinna juba varem, 16. aprillil, et veeta seal vanemate juures üks kuu.

Teateid Narvast.

Narva kurttummade selts „Valgus“ pühitses 19. märtsil s. a. oma III. aastapäeva. Aastapäeva puhul peeti teeõhtu, millest võttis osa üle 20-ne kurttumm. Seltsi esimees hra O. Veges kõneles seltsi tegevusest ning teatas kurttummadele, et seltsi sekretär hra A. Põlts on annud sisse lahkumispalve. Otsustati omavaheisel läbirääkimises uueks sekretäriks paluda prl. L. Pitka.

24. märtsil pidas selts oma aasta peakoosolekut. Peakoosoleku avas seltsi esimees O. Veges, kes andis aru 3-aastasest tegevusest. Peale aruande valiti

„Kurttummade Sõber“ on kurttummade elu peegel.

koosoleku juhatajaks A. Juuse, protokollijaks L. Pitka. Koosolekust võttis osa 20 liiget. Ühel häälel võeti vastu ja kiideti heaks eelmise aasta aruanne ja käesoleva aasta eelarve. Aruandest ja eelarvest oli näha, et selts on energiliselt teutsenud, vaatamata liikmete väiksele arvule, ja seltsi tegevus areneb hästi. Uus juhatatus moodustati järgmiselt: esimees O. Veges, sekretär L. Pitka, laekur J. Reiman; nende abid: S. Korshunov, K. Jõesaar ja A. Reisberg. Revisjonikomisjoni liigeteks valiti: O. Tõnurist, H. Reiman ja K. Aron.

Koosolekul tekkinud küsimuste juures palus sõna kõigile tuntud kurtummhrra K. Luht, kes kõneles Soome kurtummade elust, Pärnu kurtummade selts „Vaata“ 10-aasta juubelist, III. Üleriiklisest kongressist ning õp. E. Sokolovsky hauasambast ja rahalisest korjandusest selle heaks. Viimane samm kiideti ühel häälel heaks. Kõik koosolijad olid hrra Luht'i kõnest vaimustatud.

Pärast koosolekut viibiti seltsi ruumides ülevas meeleolus veel kaua koos.

Pildil vasakult paremale I reas (maas): O. Tõnurist, prl. Nemtshev, prl. L. Shukov, prl. L. Pitka, pr. K. Jõesaar ja A. Juuse; II reas (istuvad): pr. M. Luht, J. Reiman, pr. H. Reiman, O. Veges, pr. Shukov, A. Põlts ja pr. H. Reisberg; III reas (seisavad): S. Korshunov, pr. E. Veges, hrra Jõesaar, A. Laas, A. Reisberg, prl. M. Teras, hrra Stepanov, prl. Anbus, K. Aron, H. Kask, hrra Shukov, hrra K. Luht.

Tallinna Kurtummade Seltsi teateid.

Tallinna Kurtummade Seltsis lõppesid hiljuti Ping-Pongi ja Korona võistlused 1935. a. seltsi meistri nime peale. Ping-Pongis tuli 1935. a. meistriks A. Saart, teisele ja kolmandale kohale — H. Lepp ja H. Nõmmits. Osavõtjaid oli 5.

Korona 1935. a. meistriks tuli 13 osavõtja seast H. Nõmmits; teisele ja kolmandale kohale: J. Kosenkranius ja A. Sooberg. Neile anti auhinnaks diplomid.

Praegu on käimas male- ja kabe segaturniir, tugevamate ja nõrgemate mängijate osavõtul. Maleturniirist ei võta osa hrra A. Pachel, sest tema on liig tugev maletaja Tallinna Kurtummade Seltsi kohta, ta tuleks nagu harilikult 100-protsendiliselt esimesele kohale, missugune asjaolu teistel isu võtab võistlemiseks. Nüüd on aga esimese koha pärast võistlus palav.

Ülestõusmise II pühäl korraldab Tallinna Kurtummade Selts näitemängu-

õhtu, et oleks külalistel huvitavam aega veeta. Viimasel ajal pühadel külastatakse maal ja teistes linnades elavate kurttummade poolt Tallinna seltsi oht-rasti. Nii oli viimasel näituse ajal, Jõulu ja Uuel aastal seltsis kurttumme rohkesti koos, et tundus juba ruumpuudust. Kuid Tallinna Kurttummade Selts tervitab kõiki, kes soovivad teda külastada ja ütleb igäihele tere tulemast!

Suurel Reedel korraldatakse Tallinna Jaani kirikus armulaud kurttummadele. Jumalateenistust peab õpetaja H. Kubu. Osa võivad võtta armulauast kõik kurttummad. Osavõtt tuleb enne Tallinna Kurttummade Seltsis registreerida.

Tallinna Kurttummade Seltsi juhatus palub kõiki, kelle käes on Ernst Sokolovski mälestusesamba heaks korjandusleht, korjandust agaralt jätkata, sest korjanduse lõpp ei ole enam kaugel. Seniste tulemuste järgi edeneb korjandus visalt. Kui nii edasi kestab, siis kardab juhatus, et hauasamba püstitamisel võib tulla raskusi.

Lõuna-Eesti Kurttt. Selts 4-aastane.

6. aprillil s. a. täpselt 4 aastat tagasi olid kokku tulnud salkkond Tartus elavaid kurttummi, et moodustada Tallinna ja Pärnu eeskujul selts. Pandigi alus Tartu Eesti Kurttummade Selts „Sõprus“-ele. Väikene algatus hakkas aegamööda kasvama, eriti hoogu võttes siis, kui aasta hiljem seltsi esimeheks sai A. Suik. Seltsi tegevus laienes, mis andis põhjust seltsi põhikirja muutmiseks. Praegu on seltsi liikmeiks kurttummi Valga- ja Viljandimaalt, kelle vastuvõtmine võimalikuks sai seltsi tegevuse laienemisega kogu Lõuna-Eesti peale.

Esimees A. Suik sai aga ka aru, et selts võib ainult siis edukalt tegutseda, kui ta seda teeb kontaktis kuuljate kaas-kodanikkudega. Eriti tähtsaks pidas tema, et seltsi sekretäriks oleks kuulja, mis viimase kolme aasta jooksul on ka olnud. Et kontakt seltskonnaga ei kaoks, vaid veel enam tiheneks, selleks võeti muudetud põhikirja punkt, et seltsi toetajaiks liikmeiks võib vastuvõtta ka kuulajaid, millist võimalust on seni kasutanud mitmed kuuljad.

Aastapäeva puhul, mil ühtlasi ka pü-

Lõbusaid

kevadpühi

soovib lugijaile ja kaasühin-
guile

L.-E. K. S. „Sõprus“.

hitseti esimehe A. Suiki sünnipäeva, oli 6. aprilli õhtul koosviibimine Tartu NMKÜ saalis, kuhu kogunenud olid ligi 60 inimest, neist $\frac{2}{3}$ kuuljaid. Istuti lõbusas meeolus teelauas. Aastapäeva puhul olid nii kirja kui telegraafi teel saabunud õnnitlused nii aastapäevaks kui ka esimehe sünnipäevaks, mida ette luges seltsi sekretär. Õnnitlusi olid saatnud kirja teel Tallinna, Pärnu, Narva ja Saaremaa kurttummade seltsid, telegraafi teel Riigi kurttummadekooli juhataja hra Summer ja Narvast hra Luht. Koosviibimine lõppes ühise päevapildistamisega.

Esimehe tegelikul sünnipäeva ööl vastu 3. aprilli kell 24 käis seltsi juhatus esimehele „äratust“ viimas. Rahulikult magav seltsi esimees tõsteti kõige voodiga õhku, mille peale seltsi sekretär seltsi liikmete poolt ostetud käekella esimehele üle andis märgiks, et ka edaspidine tema töö seltsi juhtimisel olgu sama täpne ja korralik, nagu senini. Hiljem istuti elavalt vesteldes klaasi veini juures kuni kella 3-ni hommikul.

Tänuavaldus.

Täna siinkohal südamest Lõuna-Eesti kurttummade seltsi „Sõprus“, selle seltsi sekretäri, teisi kurttummade seltsi Eestis, Kurttummadekooli juhatajat hra Summer'i, hra Luht'i, kui ka kõiki teisi, kes minu tähtsuseta isikut minu sünnipäeval nii isiklikult kui ka posti kaudu kingituste ja õnnitluste näol mees olid pidanud.

Tartus, 10. aprill 1935.

A. Suik,
L.-E. K. S. „Sõprus“ esimees.

Salakaubavedaja.

August Bailly.

Kui ma teile ütlen, et ma möödunud suve Brassuses mööda saatsin, siis venib te nägu pikaks küsimusmärgiks, nimelt selle koha asumisest maakaardil. Ärge püüdke ilmaasjata oma ammu ununenud teadmisi maadeteaduses uuendada ja ärge vaevake pead tühjade oletustega. Brassus ei asu Rootsisis, vaid Schweitsis.

Tühja rahakotiga, aga suure tahtmisega värske õhu, kalapiüügi ja üksilduse järgi, seadsin ma enese väikses külakõrtsis koduselt sisse, ja tänan jumalat, et ta mulle sarnase koha juhatas: Brassus — väikeste majadega, madalate katustega, nagu oleks neid talvine lumi sisse vajutanud. Külakese kõrval lamburihütt, kust iga päev kaks ilmatusuurt juusturatast linna poole saadetakse. Kõik see on ümbritsetud mustadest, õudsetest kuusemetsadest, mis lahutab Schweitsi Prantsuse-Juurast.

Ma olin ainuke suvitaja vana Verduraze hütis, kes mulle viie näruse frangi eest küllalt süüa ja juua andis ja pealekauba kõige parema toa terves majas. Aga nii ilmsüütu, kui ta välispidi paistis, teadis ta ometi üksikuid Prizoni salateid oma metsade ja käredate mägiojadega, kus varitseb surm. Need olid salakaubavedajatele igapäevasteks teedeks, et piirivalvuri varitseva silma eest kõrvale hoida.

Mind just iseäranis need salakaubalood ei huvitanud, aga et mul kohane aine uue romaani jaoks puudus, — tahtsin seda kardetavat äri siiski kord kaasa teha. Ma küsisin vanalt Verdurazelt, kas ta juhtumisi ehk mõnd salakaubavedajat ei tunne, kes mind nõus oleks kaasa võtma. Muidugi tasun ma hästi. Verduraze pilgutask alguses silmi, nagu pimestaks teda päike, kehitask õlgu ja vastas omase veniva häälega:

„Salakaubavedajaid, neid ei ole meie ajal enam! Sarnase madala valuuta juures ei tasu tubakat üle viia. Kahju oleks suurem kui kasu, ja teiseks ei käiks ma sarnaste meestega üldse läbi.“

Ma vabandasin, et teda tahtmata haavas. Panin talle paari päeva pärast sama küsimuse jälle ette, aga seekord teisel kujul:

„Kas te võiksite mulle juhatada kedagi ausat poissi, kes mind öösel üle piiri viiks, Chapelle des Bois külakesse?“

„Hea küll, ma ei jäta teid hädasse. Kõige parem, annan teile oma Micheli kaasa. Hulkus ta ju väiksenä päeval läbi mägedes, küllap ta neid teid paremini tunneb, kui mõni õige salakaubavedaja.“

Vana Verduraze seadis ise plaani valmis. Üleminek pidi mu ärasõidu päeval olema. Ööl vastu neljapäeva pidime ühes ta pojaga üle piiri minema, kuna pakid postiga Chapelle des Bois'esse järgi pidi saadetama.

Noor Michel aitas mind pakkimisel, sest ma olin nii ärritatud tulevase pärast, et ikka midagi kohvritest välja unustasin. Ärasõidu päeval jooksin nagu peata kana ringi ja ootasin üksisilmi õhtu lähenemist. Ei mäletagi enam hästi, kuidas vana Verduraze mul kätt pigistas ja head reisi soovis.

Öö oli nagu selleks loodud: pime, pilved katsid kuu. Et asi täielisem oleks, kandsime kingi kokkuseotult ümber kaela, kuna jalgade ümber kaltsud mässisime. Michel kandis oma seljakotis pudeli veini ja sooja kohvi. Mina sarnast kergestimurduvat asja oma kotis ei usaldanud kanda. Mu seljakott sisaldas härjaliha konservi, sinki, juustu ja väikse leiva.

Oli külm septembri öö. Külmanud rohi murdus me jalgade all ja nina tilkus vahetpidamata. Öö oli nii pime, et oma ette midagi ei näinud; tihti nägin kivi alles siis, kui jala selle vastu ära olin löönud. Peale selle kartsin, sest sarnases pimeduses ei teadnud iialgi, mis sind eespool ootas, iga minut kartsin alla kukkuda. Me tõusime aga ikka kõrgemale ja kõrgemale. Varsti olin nii väsinud, et Micheli palusin tempot tasandada. Kaks korda peatusime, jõin natuke sooja kohvi, aga suutäitki midagi muud mul alla ei läinud, kõht oli nagu kinni nõõritud. Kadestasin seda poissi, kes naeratades ja suure suuga sõi ja ikka veel väsimust ei tunnud, nagu tahaks ta ilma lõppu edasi marssida. Kui ma juba väsimuse pärast pidin ümber kukkuma,

jõudsi me eti kord mäeharjale. Nüüd alles sain aru, et salakaubavedajad oma raha asjata ei teeni.

„Ärge heitke meelt,“ sõnas see kura-di poiss, kes mu väsimust juba ammu muiates tähele oli pannud, „alla läheb iseenesest, kui muu ei aita, siis istuge maha ja libistage end alla!“

Jumal, see allaminek! Isegi Dante oma „Põrgus“ ei ole sarnast õudsust kirjeldanud. Olin vaevalt kakskümmend sammu edasi vankunud, kui korraga põhi mu jalge alt kadus. Hirmukarjatusega sain kuusest kinni ja suure vaevaga läks mul korda jälle tuge jalgadele saada. Istusin kaljule maha ja otsustasin mitte sammugi enam edasi minna.

„Põrgu,“ sosistas Michel mulle kõrva, „te kisaga võetakse meid varsti kinni!“

„Mulle ükskõik, ei ole ju keelatud öösel üle Rizou minna. Mu pass on korras!“

„Minu oma ka, aga mul on pakk tubakat oma sõbra jaoks taskus, ja ma ei tahaks mitte nüüd nende kätte sattuda.“

„Te lammas, pidite just seekord seda pagana tubakat kaasa võtma! Te isa ütles ju, et siin tubak hulga kallim on, kui Prantsuse oma!“

„Ärge karjuge nii, Jumala pärast, vaadake parem ette, muidu pean homme te konta Prantsusmaale otsima minema!“

Kaks tundi lonkisin vaikides edasi, olin nii väsinud, et enam vandudagi ei saanud, keha valutab, nagu tahaks ta tükikideks lõhkeda.

„Varsti oleme all!“ sosistas mulle Michel.

Korraga kostsid kaks vilet.

„Kuradi päralt, kummarduge ja vaikige!“

Nagu konn vajusin ma kokku. Ma ei saanud aru, miks me piirivalvureid kartma pidime, me passid olid ju korras, ja Michel pruukis oma pagana tubakat ainult ära visata. Aga olin juba teel nii läbi klopitud, et polnud enam tuju vastu hakata. Konutasime nii pool tundi; midagi polnud kuulda.

„Hakkame liikuma,“ sosistas Michel, „varsti on päev!“

Tõusin põksuva südamega üles. Liikusime tasakesi edasi. Olime kuus sammu edasi jõudnud, kui viis-kuus revolvipauku, õnneks õhku, läbi öö kajasid.

„Käed üles, te olete ümber piiratud!“ karjus keegi meile.

„Ahaa, vana Verduraze võsu Brassusest,“ sõnas ülemus, ta kuldtärnide järgi otsustades, kui piirivalvurid lähemale olid tulnud, „mida teed siis sina siin?“

„Ma tõin selle härra üle,“ vastas ta ilma kartuseta.

„Ja teie, kes olete teie?“

Ma vastasin küsimuse viisakalt. Ja et ma varsti oma külmaverelsuse jälle tagasi sain, seletasin naeratades, et suurema Pariisi lehe kirjasatja olen ja huvi tundes seikluste järgi, salaja üle piiri otsustasin tulla. Näitasin talle oma paberid ette. Ta leidis nad kõik korras olevat.

„Kuid siiski peate mulle Chapelle des Bois'se järgnema!“ Piirivalvurite kaasatel sammusime külasse. Päike paistis nii soojalt ja olin ammu juba oma väsimuse unustanud. Asi näis mulle rohkem nalja tegevat. Piirivalvepunkti ülem võttis mind üliviisakalt vastu. Seletasin talle asja ära, näitasin talle oma paberid ja reisimise loa politsei poolt. Seda nähes palus ta tuhat korda vabandust sarnase rumala tülitamise pärast ja loobus mu seljakoti läbivaatamisest. Ütles veel paar kiitvat sõna mu uue raamatu kohta, mis muidugi minu kirjutatud ei olnud. Aga ma ei tahtnud sarnase rumala inimese arvamist mu kohta muuta, ja lahkusin ta kätt surudes.

Istusin Micheliga vankrile ja sõitsime jaama. Lõuna paiku jõudsi me sinna.

Lähme emakese Enziani juurde sööma,“ ütles mulle Michel, „teil on tarvis end jälle korda seada!“

Emake Enzian kattis vaikides laua. Asusime sööma. Korraga astus sisse mees, keda Michel ootavat näis.

„Mida tood sa täna mulle?“ küsis ta mägipojalt.

„Kaks kilo!“

Ma ei mõistnud seda, mida ta öelda tahtis. Järgnevad kaks minutit olid aga suuremaks üllatuseks mu elus.

Noor mägikangelane oma rahulikku-de, veeselgete silmadega tegi lahti mu seljakoti, mida ma higistades terve öö otsa kandsin, võttis sealt konservi toosi, kus „Corned beef“ peal seisis, ja ulatas selle mehele. „Üks kilo!“ Siis tegi ta leivapätsi pooleks ja võttis sealt teise

toosi ning seda mehele ulatades, lausus: „Ja siin on teine kilo!“

„Tubli, seda oled sa hästi teinud!“ sõnas mees, tõmbas taskust paki tuhandefrangilisi, ladus neist kolm tükki lauale. „Need kolmtuhat on sinule!“ ütles ta Michelile. Siis luges ta teist korda kolm tuhandelist lauale. „Ja need on teile!“ sõnas ta mulle.

„Mis peab see tähendama! Kolmtuhat!“

„Võtke aga peale, see on teie vaeva eest. Head aega!“ ja läinud olidki nad, Michel ja saladuslik mees.

Ma seisin ikka veel seal rumala näoga neid kolme tuhandefrangilist vaadeldes, umbes nagu lehm daami kinga põrnitseb. Lõpuks kogusin end ja astusin välja. Kedagi polnud enam väljas näha, ainult emakeENZIAN ajas lehma lauta. Läksin siis jaama, järele mõeldes, kas ma und näen või hulluks olen läinud. Tulin otsusele, et nad minuga rumalat nalja on teinud, ja olin täiesti kindel, et rahad järeletehtud on.

Nad olid siiski õiged! Seda nägin ma jaamas, kus ma ühe prooviks ära vahetasin.

Rongis jäin ma kohe magama. Korraga kuulsin läbi une „salakaubavedaja!“ Kaks piirivalvurit olid vagunisse astunud ja ajasid omavahel juttu. Kargasin ehmunult üles.

„Teil on hea uni!“ ütles üks naerdes mulle.

„Kus me oleme?“ küsisin ma nii osavõtmatut nagu tehes, kui võimalik.

„Saint-Laurentis!“

Et me kord juba rääkima hakkasime, ajasime juttu edasi. Küsisin ka nagu kogemata, kas sarnase kõrge kursi juures piiri valvamine mitte otstarbetu ei ole.

„Tarbetu?“ naeris vanem piirivalvur. „Näha kohe, et te selle kandi mees pole. Muidugi ei vea nad seda härjapeatubakat üle, vaid kokaiini. Te ei usu, mida nad kõike siit üle piiri veavad, kuigi see kardetav on. Jõgesid võib sellega täita. Iga grammi eest, mis tabamisel nende juurest leitakse, saavad nad viis aastat. Muidugi teenivad nad sellega ka hästi. Isegi nii palju, et ma isegi imestan, miks piirivalvurid ise omi kingi sellega ei täida. Mõelge,“ ja et tasu suurust mulle veel iseäranis demonstreerida, keerab ta end minu poole, „mõelge, et igauks, kellel õnnestub kilo kokaiini üle piiri viia, kolmtuhat franki selle eest saab!“

„Kas te süda on paha? Jumal, ta minestab...“

„Ei, ei midagi,“ vastan ma, ja hoian end, kogu oma tahtejõudu kokku võttes, üleval, „ainult ajutine nõrkus!“

Head piirivalvurid andsid mulle oma kanget viina maitsta, mis mu tarretanud vere jälle jookksma pani. Andeltis lahusin rongist tänusõnu pomisedes, ja tervel kojureisil vaatasin ma kohkudes paremale ja pahemale, niipea kui vormiriie nähtavale tuli. Sellest ajast ei saa ma ühestki piirivalvurist mööda minna, ilma et mul sealjuures hambad ei lõgiseks, ja iialgi ühestki schweitslasest, ilma et ma pöörast tahtmist ei tunneks talle kere pääle anda.

Meelelahutus.

Ultimaatum.

Vana Pikkmeel kutsub raamatupidaja oma juure kabinetti:

„Härra Täht, juba viis aastat olete minu raamatupidaja, viis aastat tüsate ja varastate mind, kolm aastat on teil suhe minu naisega, viimase aasta kestel jandate minu tütreaga, mis pole jäänud tagajärgedeta: kui nüüd veel midagi ette tuleb, siis virutan teid kohe ärist välja!“

Mõistatus.

Kliinikus lebas haigena endine rittmeister, piltilus mees; lõbus, terve, armastusväärne. Niipea aga, kui jutus ette tuli sõna „kahur“, „granaat“ või midagi

muud sellesarnast, mis meele tuletas sõda, siis langes väike rittmeister kohe tagasi nagu välgust rabatud ja hakkas lõdisema: viletsuse jube pilt. Ta vajas siis küll terve nädala, et toibuda.

Arstiteadus oli võimetu teda aitama.

Ühel päeval tuli vürstinna Augusta, eestseisjanna, kliinikut külastama — teda tuntakse üliotsustava naisena ja arstid kardavad teda pisut; ta teeb palju tegemist suggestiivsete meetodidega ja nii edasi.

Osakonnaülem tahtis vürstinnat rittmeisteri toast mööda viia:

Vürstinna aga nõudis seletust — ja siis lausus ta: „Naeruväärt, seda meest

peab saama arstida!“ Saatis kõik mine-
ma ja läks üksi rittmeisteri juure.

Ta jäi kaheks tunniks.

— — — Rittmeister on päris terve;
rõõmus, algab nüüd tihti ise juttu sõjast

ja kõneleb kahuritulest silmagi pilguta-
mata.

Ainult vürstlikeist kõrguseist ei tohi
talle rääkida, siis väriseb ta kui sült.

Roda-Roda.

Ajupingutust pühadeks.

I	2	3		IIII	4		5	6	7
			IIII	8	9		IIII	10	
11			IIII		IIII	12			
			IIII	13	14	IIII			
		IIII	15				IIII		
16		IIII				IIII	17		
		IIII	18				IIII		
19		IIII	20			IIII	21		
	IIII	22		IIII	23			IIII	
	24	IIII	25	26			IIII	27	
28	29	IIII	30			IIII	31		
32			IIII		IIII	33			
IIII		IIII	34	35	IIII			IIII	
36		IIII	37			38	IIII	39	
IIII	40			IIII	41				IIII
42		IIII	43	44			IIII	45	
IIII	46	IIII	47			IIII	48		IIII
49			IIII		IIII	50			51
	IIII		IIII	52	53	IIII		IIII	
54		IIII	55			56	IIII	57	
	IIII	58			IIII	59			IIII
60	61		IIII	62	63		IIII	64	65
66		IIII	67				IIII		
68		IIII				IIII	69		
70		IIII	71				IIII		
72	73	IIII	74			IIII	75		
76			IIII		IIII	77			
			IIII	78			IIII		
IIII	79			IIII	80				IIII

11. Leidke õiged tähed.

I.	II.	III.
ODER	MINU	ADER
KAINE	KULU	HEIN
ARG	KIRI	KADE
MINA	NAINE	KIIL

Igal sõnal asendada esimene täht uue

10. Ristsõnad. Auhinnaks hõbesõrmus.

Paremale: 1. Arsti üleriie. 4. Mitte
vaene. 8. Kinnituselts. 10. Vald Pärnumaal.
11. Eesti kindral. 12. Kunstniku teos. 15.
Muusikariist. 16. Direktori lühend. 17. Prant-
suse kuningate nimi. 18. Meesnimi. 19. Na-
berriigi rahühik. 20. Ilmariik. 21. Vaata.
22. Serv. 23. Arstiteadusline lühend. 24. Nimi
piiblist. 28. Nemat. 30. Ka — murdes. 31.
Sadama osa. 32. Sportlane — kurtumm. 33.
Koduloom. 34. Eesti Tarvitajate Keskühisus.
36. Valuhüüe. 37. Nimi piiblist. 39. Sina, 40.
Praegu. 41. Sõimusõna. 42. Kaksikkonsonant.
43. Riik Euroopas. 45. Tähestiku esitähed.
47. Just... 49. Sportlane-kurtumm. 50. Pea-
kate. 52. Ameerikase eesnimi. 54. Kaalu-
üksus. 55. Riidesort. 57. Baariumi keemiline
märk. 58. Enese. 59. Too. 60. Linn Soomes.
62. Eesti sotsialist. 64. Meesnimi. 66. Noot.
67. Kiirus. 68. Naisnimi. 69. Mängukaart.
70. See tähendab. 71. Väärt olev. 72. Kalat-
toit. 74. Lõuna — merimeeste keeles. 75. Mitte
peal. 76. Riik Aasias. 77. Riidetuse osa. 78.
Kallis, hea, armas. 79. Vajalik raudosade ühen-
damiseks. 80. Teeb pesu valgeks.

Alla: 1. Ühe kurtummade seltsi esimees.
2. Maailmajagu. 3. Meresõiduk. 4. Raadiumi
keemiline märk. 5. Mõõduriist. 6. K. A. Hind-
rey teos. 7. Peateem Pärnu kongressil. 9. Mees,
kelle ülestõusmist mälestatakse. 13. Sõimusõ-
na. 14. Maakond Palestiinas. 24. Ühe kurtum-
made seltsi esimees. 26. Ühe kurtummade selt-
si sekretär. 27. Kala. 29. Ameeriklase eesni-
mi. 31. Sidesõna. 34. Paradiisi aed. 35. Vorm
sõnast „kandma“. 39. Terava otsaga ese. 44.
Riik Aasias. 46. Kahjulik putukas. 48. Mitte
meri. 49. Ühe kurtummade seltsi esimees.
51. Seltsi tähtsam organ. 52. Maakond Eestis.
53. Mesipuu mitmuses. 56. Teie. 58. Kaksik-
vokaal. 61. USA kergesportlane. 63. L. Koi-
dula luuletus. 65. On meist igauks. 73. Varan-
dus. 75. Nimi piiblist.

tähega. Õigel lahendusel annavad leitud
tähed ülalt alla lugedes:

- I. Kurtumm sportlane.
- II. Ühe kurt. seltsi esimees.
- III. Kurtumm maletaja.

Lahendused, lahendajate nimed ja au-
hinna saaja nimi ilmuvad järgmises
numbris. Lahendused saata hiljemalt 10.
maiks toimetusse.

Ülesannete lahendused.

8. Võtmemõistatus:

Ruutudes: 1—18. Ülemaaline kongress. 19—35. Vaeste patuste alev. 36—46. Arkaadi Suik. 47—52. Kalbus. 53—59. Tolstoi. 60—83. Meesta sõnast, härja sarvist. 84—93. Palestiina. 94—100. Jürgens.

I. Robinson Crusoe — Teemant — Kain. II. Jaan Anon — Vahtra — Koi-va — Puritse. III. Araabia — Eduard Vilde — Looming. IV. Harald Ollino Jeesus Kristus. V. Ööpik — Põhiseadus — Luht — Banaan. VI. Ülestõusmine — Põrgu — Tapa — Vesi. VII. Giuseppe Garibaldi — Tänav — Ülo.

9. Mitu paberossi?

2 paberossi on $\frac{1}{4}$ pärastlõunasest tagavarast. Tähendab, mehel oli pärastlõunat 8 paberossi. Need 8 paberossi on $\frac{1}{2}$ ennelõunasest tagavarast, nii et pärast hommikueinet jäi mehele järele 16 paberossi. See arv oli aga $\frac{2}{3}$ kogu tagavarast, nii et paberosside üldarv oli 24. Kuna järele oli jäänud 2 paberossi, siis mees suitsetas sel päeval 22 paberossi.

Õigeid lahendusi saatsid: N. Anderson, Puka; E. Raud, Kurt. kool; J. Orav, Karula; E. Martinson, Tallinn; H. Meindok, Tallinn; M. Migatšev, Tartu; O. Suits, Tallinn; H. Poogen, Tartu.

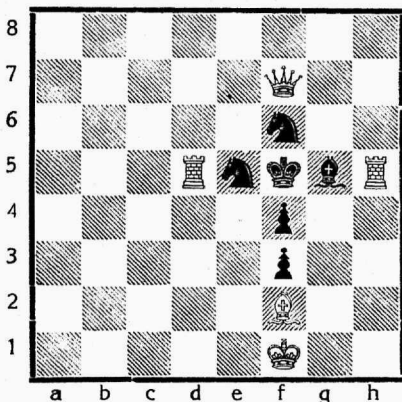
Õnnejumal naeratas seekord O. Suitsule, Tallinnas.

Malenurk.

Toimetaja *Alfon R. Pachel.*

Ülesanne Nr. 2.

Kokku seadnud dr. H. Rohr, Breslaus.

Seis:

Valged: Kf1; Lf7; Vd5 ja h5; Of2 (5).
Mustad: Kf5; Og5; Re5 ja f6; Ef3 ja f4 (6).

Valged algavad ja annavad matt 3 käiguga.

Eeldades pühade puhul lahendajatel rohkem aega olevat, anname seekord kaks ülesannet korraga peamurdmiseks.

Lahendus ja lahendajate nimed ilmuvad järgmises numbris.

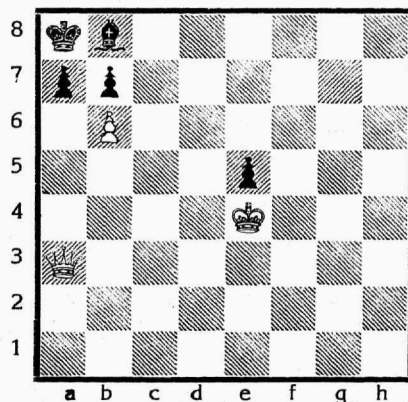
Lahendused palutakse saata h-ra A. Pachel'i nimele Tallinna Kurttumade Seltsi, Pikk tän. nr. 29—4, hiljemalt 7. maiks.

Ülesande Nr. 1. lahendus:

1. Kh2—h3!   Kf5:e4.
2. Oa2—b1++

Ülesanne Nr. 3.

Kokku seadnud F. Apsheneek, Riias.

Seis:

Valged: Ke4; La3; Eb6 (3).
Mustad: Ka8; Ob8; Ea7, b7, e5 (5).

Valged algavad ja annavad matt 5 käiguga.

1. .... Kf5—e6.
2. Lb7—c8++
1. .... e7—e6.
2. Lb7—h7++
1. .... Vd5 — ükskõik.
2. g2—g4++

Õigeid lahendusi saatsid: E. Martinson, H. Meindok, J. Kosenkranus, A. Sooberg, O. Suits, Tallinnast; I. Orav, Valgamaalt; A. Dreewing ja N. Uibokand, Vana-Vändrast.

Kirjavastus: H-ra P. J. Tartus. Teie

lahenduskäik Lb7—c8+ ei vii sihile. Võttes Teie enda edasist lahenduse käiku:

1. Lb7—c8+? Kf5:e4.
2. Oa2—b1+? Vd5—d3.

Nagu näete peale valgete teist käiku Oa2—b1+ on ju mustal veel käigu võimalus ja selle ta kasutab ära viies oma vankri Kuningale varjuks — ja nii siis ei anna Oa2—b1+ sugugi matt.

Kuidas Tallinna kurttummad pühi vastuvõtavad ja veedavad.

1. Sekretär O. S. on võtnud pühadele sobiva kuke kuju ja maalib oma ametialalise harjumuse tõttu mune tindiga. 2. Ruudulise välja rüütel „Don Guijote“ A. P. ründab vapralt vastase kuninga. 3. Tallinna Kurttummade Seltsi „Don Juan“ E. T. avaldab nagu ikka armastust ja vannub truudust, aga on seekord kaval: ütleb kaunitarile, et tema süda olevat muna sees, öieti ta aga oma südant ei anna, vaid hoiab seljataga peidus. 4. Ping-Pongi meister A. S. klopib oma püksid pühadeks puhtaks, ühtlasi neile „ihunuhtlust“ andes ka harjumuse kohaselt Ping-Pongi löögilabidaga.

Sissetulnud kirjad.

V. a. „Kurttummade Sõbra“ toimetus!

Palun lahkesti järgmistele ridadele ruumi lubada:

Meeletuletuseks annete korjajaile ja annetajaile!

Kurttummade kooli asutaja ja õpetaja Ernst Sokolovsky mälestussamba kohta meeletuletuseks palun südamest väga: kellel armastust ja soe süda on, see ohverdagu nii palju kui suudab tänuohvriks andeid!

Politseivalitsuse poolt antud korjanduse loa tähtpäev, 15. mai, on ukse ees. Pikendamist pole juttugi. Palun südamest annete korjamisega rutata.

12. märtsil käisime mina, hrad Martinson ja Ollino teistkorda kiviraiuja hra Jürgensi juures. Ta võttis meie tellimise sõbralikult vastu ja lubas 18. juuniks samba valmis teha ja kohe Vändra kalmistule viia. Hinna suhtes leppisime kokku 300 kroonile, mis kohe tervena väljamaksta tuleb. Minu praegusele rahalisele seisukorrale käib selle summa maksmine üle jõu, sellepärast palun kõiki sõpru, vanu ja noori kurtummi minule kaasa aidata nii korjamisega kui ka annetamisega. Korjanduslehed ja anne-

tused palun tingimata 2—3 päeva enne tähtpäeva 15. maid ära saata Tallinnasse — Tallinna Kurttummade Seltsi juhatusele.

Ausamba õnnistamise tähtpäevaks on 24. juuni. Nagu kuulnud olen, lubavad osa võtma tulla üle maa Eesti kurttummad ja ka nende õpetajad. Peale selle tulevad auvõõrastena külalised kurttummad välismaalt.

Suure lugupidamisega Teie sõber

Karl Luht.

K. a. „Kurttummade Sõbra“ toimetus!

Palun toimetust järgmistele ridadele lahkesti ruumi lubada:

Tänuavalduks.

Oma abikaasa 60-aastaselt sünnipäeval sain näha, et Teie mind minu abikaasaga ära ei ole unustanud. See liigutas mind sügavasti. Lubage Teid kõiki siin „Kurttummade Sõbra“ läbi tänada Teie telegrammide ja kirjade, õnnesoovide ja kingituste eest. Rohket jõudu, palju õnne ja edu Teile edasitöötamisel. Vanad varisevad kokku ja lähevad pea musta mulla alla, kuid see trööstib meid, et noored püsivad ja jätkavad vanade elutööd.

Suure lugupidamisega Karl Luht.

Toimetuse ja talituse aadress: Tartu, Vallikraavi 19. — Tegevtoimetaja aadress: sama. — Rahasaadetised saata tegevtoimetaja nimele. — Tellimise hind: aastas Kr. 2.75; 1/2 aastas Kr. 1.50; 1/4 aastas Kr. 0.75; üksiknumber 25 senti. Välismaale poole kallim. — Kuulutuste hind: 5 senti mm ühel veerul. — Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.